

rendezett népgyűléseken a következő kérdésköröket jártuk körül: miért nem kap méltó büntetést a püspök? Miért helyezték szabadlábra, holott a börtönben lenne a helye? Miért nem foganatosítottak szigorúbb intézkedéseket ellene? A Régen járási Bala község társas gazdaságában a viták során Huza Gábor alapszervezeti titkár az alkotmány félreértése miatt a következőket mondta: „Teljes szívemből örülök, hogy engedélyezve van a szabad vallásgyakorlás, és hogy bárki elmehet a templomba. Hogyha ezt eddig is engedélyezték volna, a kommunisták sokkal népszerűbbek lettek volna a nép szemében.” A többi elvtárs rámutatott a titkár elvtárs tévedésére, és azt tanácsolták neki, hogy tanulmányozza a Román Népköztársaság alkotmányát.

Tájékoztatói instruktor
Csiszér Lajos

ANDJM, fond 1134, dosar 176/1957, 92. f. Géppel írt román nyelvű jelentés magyar fordítása.

81.

Az RMP Magyar Autonóm Tartományi pártbizottság bűrüléseinek jegyzőkönyve

Marosvásárhely, 1957. június 27.

Jelenlevők: Csupor Lajos, Bugyi, Molnár, Valter, Fodor, Török, Vargancsik, Kovács György elvtársak, jelen van még Mogos elvtárs a Román Munkáspárt Központi Vezetőségének instruktora és Blénesi [Ernő⁸⁷] elvtárs a Román Munkáspárt Központi Vezetősége és a Nemzetiségi Bizottság részéről.

Csupor elvtárs ismerteti az ülés fő napirendi pontját: a Márton Áron római katolikus püspök ellenséges tevékenységét leleplező és az összes pártszervezethez és párttaghoz elküldött levél megvitatása. Az elvtárs a továbbiakban elmondta, hogy a KV valóban kiadott egy ilyen levelet, de sokkal helyesebb lenne, ha a levelet a Tartományi Bizottságnak címezné el, mert a püspök ebben a tartományban fejti ki leginkább ellenséges cselekedeteit.

Blénesi elvtárs elmondja, hogy a levelet Gheorghiu Dej jóváhagyásával a párt vezetősége állította össze; a Tartományi Bizottság mutassa be az esetleges észrevételeit. Az elvtárs elmagyarázza, hogy a Tartományi Bizottságnak a vizsgák és nyári munkák miatti elfoglaltságát figyelembe véve, a levelet a Központi Vezetőségben szerkesztették meg. A KV Titkársága segíti a Tartományi Bizottság munkáját. Az akció sikeres lebonyolítása után a párt vezetősége más tartományok-

87 Blénesi Ernő (1928–), kulturális ügyekért felelős kommunista politikus. A *Ștefan Gheorghiu Pártfőiskola* elvégzése után az MNSZ, majd annak megszűnése után az RMP KV aktivistája, több magyar nyelvű lap szerkesztője (*Ijűmunkás, Falvak Dolgozó Népe*). 1956–1959 között a KV mellett működő Nemzetiségi Bizottságban dolgozott Fazekas János KV-titkár mellett; 1959-ben jelent meg Vécsey Károly aktivistával közösen szerkesztett ateista brosúrája (*Vallásos ünnepek, szokások, szertartások*), ami elsősorban a nem együttműködő Márton Áron vezette katolikus egyház ellen irányult. A hatvanas-hetvenes években Fazekas János személyi titkára, minisztériumi tisztviselő.

nak is javasolni fogja, hogy hasonló tartalmú leveleket dolgozzanak fel. Az elvtárs azt is elmondja, ha valakinek fontos észrevételei vannak, azt továbbítsák Fazekas elvtársnak. A pártvezetés azt javasolja, hogy a levelet brosúra formájában nyomtassák ki, több ezer példányban, hogy minden pártszervezet kaphasson belőle.

Fazekas elvtárs azt is javasolja, hogy a tartományi Bűró jóváhagyása után hívjanak össze tartományi, városi és járási szintű gyűléseket, hogy az ottani pártapparátus feldolgozhassa a levelet. Ezután a levelet vitassák meg a járási bizottságok is, és a vitákon vegyenek részt az alapszervezetek titkárai és a néptanácsok elnökei is. A levél megvitatását elsősorban a katolikus népességű járásokban szervezzék meg. A lehetőségek szerint Csík, Udvarhely, Gyergyó és Kézdivásárhely járásokban minél hamarabb meg kell szervezni a vitákat. A pártvezetés azt javasolja, hogy ezeken a vitákon vegyenek részt a Bűró tagjai és a titkárok is, és ők tartsák a kiképzést. Ami a levél alapszervezetekben való feldolgozását illeti, először a gyárak, üzemek és intézmények alapszervezeteinél történjen meg, aztán következzenek a falusi alapszervezetek. A levél alapszervezetekben történő feldolgozása után egy-két nappal a községekben szervezzenek nagygyűléseket. Ezekre a nagygyűlésekre készítsenek fel két-három elvtársat, akik fel fognak szólalni. Azokba a községekbe és járásokba, amelyek ilyen szempontból veszélyesek, a levél megvitatására küldjenek ki a tartománytól jól képzett elvtársakat, akik bármilyen kérdésre válaszolni tudnak. A többi községbe a járási bizottságok küldjenek jól felkészült embereket. Nem szükséges, hogy aktivisták legyenek, a pártaktívából is lehet küldeni. Mivel nagyon fontos, hogy a levelet szépen olvassák fel a községi egybegyűlteknél, ajánlatos kiválasztani egy helyi értelmiségit.

Az a lényeg, hogy a megvitatás a párt véleményét tükrözze, ahogy az a levélben áll, nem szükséges baloldali vallás- és papellenes túlkapásokba bocsátkozni, sőt ajánlatos a gyűlés vége után béketanácskozást szervezni a település összes papjával. Ki kell hangsúlyozni továbbá, hogy ez a levél nem a vallás ellen küzd, hanem az ellenség ellen. Az ügy helyes megszervezése azért is fontos, mert ez egy komoly kezdeményezés.

A megbeszélésen Valter elvtárs rámutat, hogy a levél nagyon fontos politikai segítség a pártvezetés részéről, és hogy az akció jó megszervezése hozzá fog járulni a politikai munka minőségének javulásához. Ami a levelet illeti, ki lehetne egészíteni néhány pontosítással pl., hogy hány házat sikerült építeniük a kollektivistáknak, és hányat azoknak, akik nem álltak be. Tudassák az emberekkel az írástudatlanság felszámolásának legújabb eredményeit is. Az elhangzott utasítások alapján össze kell állítani egy munkatervet, amelyet aztán a tartományi bizottság titkársága jóváhagy. A bizottsági ülést július harmadikára hívják össze, vitassák meg, elemezzék ki a levelet, aztán következhet a járásokban való bemutatása.

Kovács György azt hangsúlyozza, hogy a levél egy nagyon szép anyag, és hogy nagyon sokat segít a reakció elleni harcban. Ott, ahol a háború szörnyűségeit mutatja be, jó lenne helyi vonatkozású adatokkal is kiegészíteni. Az is fontos, hogy a felsorolt nevek és történelmi események hitelességét leellenőrizzék. Kovács György pontosítás kér a hetedik oldalon a jogegyenlőséget illetően, és azt is kéri, hogy a tizedik oldalon jelenjen meg a szorgos székely nép kifejezés is. Azt is javasolja, hogy a levél bemutatása előtt néhány órával egy elvtárs utazzon ki az illető faluba és keressen helyi jellegű példákat a háború okozta szenvedésekről. Meg kell nézni az illető község költségvetését is és meg kell mutatni, mennyivel több, mint a befizetett adó, kiemelve ily módon is a munkásosztály segítségét.

Vargancsik elvtárs azt javasolja, hogy a problémás járásokba és községekbe a tartományi bizottság tagjait küldjék ki, más falvakban az is megfelel, ha a levelet helyi elvtársak mutatják be, még akkor is, ha a központból is van jelen valaki. Ez utóbbi válaszolhat majd a felmerülő kérdésekre. Csupor elvtárs azt hangsúlyozza, hogy a falvakban nem csak az a fontos, hogyan mutatják be a levelet, hanem az is, hogy ki mutatja be. Ennek az embernek, elvtársnak legyen tekintélye és népszerűsége az illető faluban. Dózsa elvtárs azt emeli ki: be kellene mutatni, hogy pl. egy tízéves időszakban mennyi minden épült a kapitalizmus idején és mennyi épül most. Arra is rámutat, hogy a levélben ugyan az van kihangsúlyozva: mennyire fontos a béke, de azt is meg kellene mutatni, hogy mi – a kommunista tábor – nem gyengeségből harcolunk a béke mellett, hogy bármikor válaszolhatnánk az agresszióra.

Csupor elvtárs rámutat a továbbiakban arra, hogy ez a levél nagyon fontos segítség ebben a nehéz munkában, valósággal fölfegyverzi a párttagokat a dolgozó nép felvilágosításáért folytatott harcukban. Úgy gondolja, hogy a levelet nagyon szépen szerkesztették meg, és biztos abban, hogy meglesz a megfelelő hatása. Valter elvtárs vállalja a levél bemutatása munkatervének elkészítését. Napirenden kívül Valter elvtárs elmondja, hogy a Párttörténeti Intézet javasolta Molter Károlynak: írja meg a *Simó Géza* gyár történetét. Kovács elvtárs azt javasolja, hogy ezt a témát Molter Papp Ferencsel közösen írja meg. A tartományi Bűró elfogadja a javaslatot.

Nem lévén más napirendi pont, az ülés 13 órakor ér véget.

ANDJM, fond 1134, dosar 174/1957, 215–217. f. Géppel írt román nyelvű irat magyar fordítása.